

Štev. 249

V Ljubljani, v soboto, 31. oktobra 1942-XXI

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provinzia Italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izkrcevalni poskusi v bližini Marsa Matruha odbiti

39 oklepnih voz uničenih

Italijansko uradno vojno poročilo štev. 887

Pravi: Sovražnik je še z velikimi oklepnimi silami napadal naše postojanke na egiptovskem bojišču, ne da bi bil dosegel kaj uspeha. Nekaj začetnih vdorov je bilo takoj omejenih in izločenih po hrabrih osnih četah, ki so v trdem boju uničile 39 oklepnih voz, od tega 13 po zaslugi nekega nemškega bataljona, ki se je posebno odlikoval.

Osnovno letalstvo je večkrat nastopilo zoper nasprotnikove bojne črte, bombardiralo ter s strojnimi obstreljevali skupine vozil ter zbiranja črt. Nemški lovci so v boju sestrelili tri letala.

Dvakratni poskus za izkrcanje pri Marsa Matruhu je spodletel ob znatnih izgubah za nasprotnika, ker je takoj posredovala obramba in pa letalski oddelki.

Sklepi ministrskega odbora za preskrbo in cene

Večji obrok kruha za mladino in delavce — Večje količine sladkorja za otroke in mladino
Dodatno razdeljevanje uvoženega nemškega krompirja

Rim, 31. oktobra. s. Pod Ducejevim predsedstvom se je včeraj ob 17 v Beneški palači sešel medministrski odbor za vzporeditev preskrbe, razdeljevanja in cen. Navzoči so bili vsi člani odbora.

Minister za kmetijstvo in za gozdove je odboru prikazal položaj prehrane v sedanjem trenutku. Navzlic neugodnemu vremenu, zlasti dolgi suši, je italijanska kmetijska pridelava zaradi razumnega in vztrajnega dela, s katerim so se izkazali kmetijski, obdržala zadovoljivo raven. Načrt za kmetijsko pridelavo, delo ministra za kmetijstvo, delo konfederacij in gospodarskih ustanov naj ob so delovanju vseh prizadetih upravnih panog in industrije zagotovi neobhodno potrebna tehnična sredstva za obdelavo, moralna pomoč in vzpodbuda stranke, strast in vera kmetov pa dajejo poročilo, da bodo uspehi prihodnjega žitnega leta odgovarjali pričakovanjem in potrebam.

Po drugi strani je postopno ojačenje in razširjenje omejitve pri razdeljevanju pridelkov po oddaji, po zbiralnih organizacijah, po določitvi obrokov in količini omogočilo znaten napredek

proti cilju, ki je v tem, da bi živeč bil v celoti na razpolago za splošno pravično razdelitev. Delo se bo v tem smislu nadaljevalo in končalo zaradi domoljubja in socialne zavesti pri večini italijanskih pridelovalcev in pa zaradi strogega nadzorstva in hudih kazni, ki bodo dajale vedno strožje poročilo, da ne bo nihče svoje sebičnosti in svoje verižniške lakomnosti predpostavljal socialni dolžnosti.

Minister je končal poročilo s tem, da je poudaril plodno sodelovanje med Italijo in Nemčijo tudi na področju prehranjevalne politike. Poudaril je ugodne upe, ki jih taka politika vzbuja za bližnjo prihodnost.

Odbor je poročilo ministra za kmetijstvo odobrila in je po temeljiti razpravi na Ducejev predlog potrdil načrt za državno prehrano v prihodnjih mesecih.

Načrt vsebuje:

1. Pomnožitev obroka kruha za mladino od 9. do 18. leta in za delavce. Od 16. novembra dalje je za zimo obrok kruha pri mladini od 9. do 18. leta povišan od 150 na 200 gr. dnevno. Od istega dneva in za isti čas se temeljni obrok za delavce zvišuje od 150 na 200 gr. Torej bo dnevni obrok za navadne delavce zvišan na 300 gr., za delavce pri težkih delih na 400 gr., za delavce pri najtežjih delih na 500 gr. Obrok za ostalo prebivalstvo so nespremenjeni. V veljavi ostane mesečni dodatek 500 gr. testenin za prebivalstvo v južni Italiji in na otokih, dovoljenih 15. marca letos.

2. Izredna razdelitev znatne množine krompirja. Ker se je zaradi sporazuma z nemško vlado začel uvoz znatne množine krompirja, bodo decembra po večjih mestih in po mestih v predelih, ki nimajo kmetijskih zalog, razdelili po deset kilogramov krompirja na osebo. Ta količina se pridružuje že razdeljujoči se količini domačega krompirja, katerega delitev se bo v redu nadaljevala. Vsaka rodbina bo poskrbela za ohranitev tujega in domačega krompirja ter si ga razdelila za porabo v zimski dobi.

3. Pomnožitev sedanjih količin marmelade in razširitev upravičenosti za nakup tudi na osebe, ki so stare več kakor 65 let. Sklenili so znatno pomnožiti količine marmelade, ki naj se razdeli za porabo v zimskem času. Razdeljevanje bodo urejale pokrajinske oblasti z ozirom na krajevne navade. Po mestnih središčih, kjer so za mladino do 18. leta delili po 500 gr. marmelade mesečno na osebo, bo obrok marmelade za to mladino povišan na 2 kg mesečno.

razen tega bodo dajali po 1 kg marmelade na mesec osebam, stari nad 65 let. Novembrski obrok bodo ljudje lahko dobili v drugi polovici meseca.

4. Pomnožitev obroka sladkorja za otroke do 3 let ter raztegnitev dodatka na mladino od 14. do 18. leta. Medtem ko je stalno povečan mesečni obrok sladkorja za otroke do 3 let in bo znašal odlej 1 kg na mesec, se za november, december, januar in februar podaljšuje mesečni dodatek 100 gr. sladkorja, dovoljen 15. marca letos za mladino do 14. leta. Ta dodatek se za isti čas raztegne tudi na mladino od 14. do 18. leta.

Brzajavna voščila vladarske dvojice Visokemu komisarju

Na voščilno brzajavko, ki jo je naslovil Eks. Visoki komisar ob 20 letnici revolucije zvišenima suverenoma, sta blagovolila odgovoriti s sledečo brzajavko:

Njuni Veličanstvi Kralj in Cesar ter Kraljica in Cesarica se živo zahvaljujeta ter vračata Vam ter prebivalstvu najboljša voščila za novo leto. Minister dvora Acquarone.

Ducejev odgovor na čestitke japonskega ministr. predsednika

Rim, 31. oktobra. s. Duce je na poslanico japonskega ministrskega predsednika Toja odgovorila takole:

»Zelo sem Vam hvaležen za brzajavko, ki ste mi jo poslali za dvajseto obletnico pohoda na Rim. Vaši vzneseni izrazi in Vaša znova potrjena odločnost, da boste korakali do neizogibne zmage držav trojne zveze, je italijansko ljudstvo sprejelo s ponosnim zadovoljstvom.«

Slovesen sprejem zmagovalne podmornice »Barbarigo« ob vrnitvi v oporišče

V nekem atlantskem oporišču, 31. okt. s. Podmornica »Barbarigo«, ki se je vrnila s svoje vožnje v neko oporišče ob Atlantskem oceanu, je bila deležna veličastnega sprejema od strani vojaških oblasti in od prebivalstva. Na pomolu so bili ob sprejemu italijanski veleposlanik v Parizu Buti, veleposlanik v Berlinu Alfieri, vrhovni poveljnik italijanskih podmorskih oporišč ob Atlantiku admiral Bolacchini skupaj z vrhovnim poveljnikom nemških podmorskih sil admiralom Dönitzem. Ko je podmornica pristajala, je vojska godba zaigrala obe himni, nakar je prišlo do izmenjave navdušenih pozdravov. Po toplih pozdravih, ki so jih oblasti izkazale mornarjem, ki so se vrnili s slavnega križarjenja, je admiral Dönitz s preprostim, pa slovesnim obredom, izročil v imenu Hitlerja poveljniku podmornice, kapitanu Grossiju, odličje viteza železnega križca. Ob tej priložnosti so navzoči živo vzklicali obema osnima državama.

Slovo nemškega odposlanstva iz Rima

Rim, 31. oktobra. s. Snoči ob 23 je nemško odposlanstvo, ki je prišlo v Italijo za proslavo dvajsetletnice, zapustilo prestolnico. Pri slovesu na postaji so se zbrali tajnik stranke s celotnim vodstvom stranke, minister za korporacije Ricci s podtajniki Amicucciem, Cianettijem in Lombrosso, nemški poslanik von Mackensen z vsem osebjem poslanstva, podpoveljnik GIL-a Bonamici, vrhovni poveljnik GIL-a Tanucci Nannini, guverner, prefekt, zvezni tajnik in drugi dostojanstveniki. Slovo je bilo zelo prišerno. Dr. Ley se je prijazno pogovarjal z vsemi, posebno še s tajnikom stranke, kateremu je izrazil svojo globoko zadovoljstvo za toplej sprejem, ki so ga povsod priredili njegovega odposlanstva. Potem so dr. Ley in ostali člani odposlanstva pregledali častno četo GIL-a. Preden se je vlak premaknil, je dr. Ley vzkllical: »Živel Duce!« Odgovorili so mu tajnik stranke in ostali odličniki z gromkimi: »Živel Hitler!«

Določila za proslavo 4. novembra

Rim, 31. oktobra. s. Uradni list fašistične stranke objavlja:

4. novembra 1942-XXI bo državno vodstvo fašistične stranke ob 9 položilo lovorjev venec na grob Neznane vojaka in na grob vojvode Zmage. V prestolnici vsake pokrajine se bodo zvezni tajniki v spremstvu predsednikov Združenja rodbin padlih v vojski in v letalstvu, Združenja bojevnikov, vojnih invalidov in pohabljenec in drugih organizacij šli pokloniti spomenikom padlih v vojni ter položili tam vene vprico zastopstva oboroženih sil, fašističnih organizacij, GUF-a, GIL-a in prej navedenih združenj. Pri straži ob spomenikih padlim v vojni se bodo vrstili tisti oddelki kakor 28. oktobra, in sicer od 9 do 18. Sedeži strankinih organizacij in javna poslopja bodo v zastavah. Za člane stranke in vladnih organizacij je zapovedana navadna uniforma.

Zdravje danskega kralja se vsak dan boljša. Zdaj kralj že lahko sprejema družinske obiske.

Hitler je ustanovil posebno odlikovanje za avtomobiliste. To odlikovanje bodo prejeli vsi avtomobilisti, ki so se odlikovali v svoji službi proti sovražniku.

Nov uspeh nemških podmornic na Atlantskem morju

Potopile so vsega 15 parnikov s skupno 100.925 tonami
Sovjetski napadi na raznih odsekih zavrženi — V Stalingradu čistijo nemške čete novo osvojeno ozemlje — Hud angleški napad v Egiptu docela spodletel, uničenih je bilo 39 oklepnikov

Hitlerjev glavni stan, 31. oktobra. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole posebno vojno poročilo:

Skupina nemških podmornic je na severnem Atlantiku navzlic zelo slabemu vremenu napadla natočeno ladijsko sprempljavo, ki je bila na poti proti Angliji, ter je v silovitih ponovnih napadih ponoči in podnevi, ne oziiraje se na močno obrambo spremplje, potopila 9 parnikov s skupno 68.500 tonami. Druge ladje so bile poškodovane po treh torpedih. Vrh tega so nemške podmornice na oskrbovalni poti med Anglijo in Ameriko potopile 6 parnikov s skupno 32.425 tonami. Nasprotno brodogradje je torej znova izgubilo 15 parnikov s skupno 100.925 tonami.

Drugi boji proti nasprotnim ladijskim sprempljavam so še v teku.

Hitlerjev glavni stan, 31. oktobra. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

V gorah severno in južno od ceste v Tuapse so bili sovjetski protinapadi odbiti. Na odseku pri Tereku so sovjetske sile, ki jim je napad nemških in romunskih čet preprečal zaledjem, zmanj poskušale prodreti proti vzhodu.

V Stalingradu se je nadaljeval napad s podporo strmoglavcev in očiščeno je bilo v zadnjih bojih zavzeto ozemlje. Sovjetski čolni in ladje na Volgi so pod uspešnim ognjem nemškega topništva.

Južno od mesta so tudi včeraj spodleteli s tanki podprti razbremenilni napadi, in sicer pred nemškimi črtami v obrambnem ognju vseh vrst orožja in pod letalskimi bombnimi napadi.

Na Kaspiškem morju je letalstvo preklelo noč uničilo devet sovjetskih prevoznih ladij, med njimi sedem petrolejskih ladij.

Na donskem bojišču so romunske čete razbile sovjetski napad in zajele večje število ujetnikov. Italijanske čete so odbile sovjetski poskus priti čez reko.

Južno od Oštakova je letalstvo obstreljevalo postojanke čet in sovjetski promet. Dvanajst krajev, polnih čet in orožja, je bilo povečini porušenih.

Na visokem severu so bili usmerjeni močni letalski napadi na taborišča sovjetskih čet, kakor tudi na mesto in пристanišče Murmansk.

Na egiptovskem bojišču je tudi včeraj propadel angleški napad, ki je skušal po hudi topniški in tankovski bitki z močnimi pehotnimi silami izsiliti prehod. Začetni vdori so bili v zagrznenih bojih očiščeni od nemških in italijanskih čet. 39 sovražnih oklepnikov je bilo uničenih. Neki nemški streleški bataljon, ki je prenesel glavno težo boja, je uničil 13 oklepnikov od vseh uničenih 39 tankov.

Protiletalsko topništvo in strmoglavci so preprečili na dveh mestih izveden izkrcevalni poskus pri Marsa Matruhu.

V noči na 29. oktober so nemške zaščitne sile prišle v boj z angleškimi hitrimi čolni v Rokavskem prelivu, v katerem so bili trije angleški čolni poškodovani s topovskimi zadetki.

Pri dnevnih sunkih slabih angleških letalskih sil nad obalo zasedenih vzhodnih področij in nad Nemški zaliv, kakor tudi pri nočnih vznemirjalnih napadih nad nemško obalno področje, so bili sestreljeni štirje angleški bombniki.

Dnevna zapoved poveljnika italijanske vojske v Rusiji za 28. oktober

Bojišče ob Donn, 31. okt. s. Posebni dopisnik agencije Stefani je poslal tole poročilo:

Ob zori 21. fašističnega leta je Italija kakor včeraj in zmeraj strnjena v njenih silah za zmagovalno pravično stvar, ter za gotovo zmago mladih narodov proti bogataški, stari in počasni demokraciji. Vojaki in milicijski stojijo ko granitna skala ob obrežjih Dona ter se zavedajo važne naloge, ki so jim jo zaupali. Nasprotniku zapirajo pot in so vedno pripravljene za nove zmage revolucije, ki bo odrešila svet. Sovjetska poročila ter rdeča propaganda so namreč sedanjo vojno vedno označevala kot boj proti fašizmu.

Poveljnik italijanske armade v Rusiji je poveljstvom in četam včeraj poslal tole dnevno zapoved:

bitvena vprašanja svojega naroda. Na izzivanja starega sveta sta fašistična in narodnosocialistična revolucija odgovorili in se še sedaj postavljata po robu v popolnem bratskem sodelovanju, ki bo znalo zadati smrtni udarec staremu svetu, ki je obsojen na pogin. V tem dejstvu, ki je tako točno povedano, so vsi bistveni členi ideološke zamisli in praktične politike, kakor tudi vsi cilji, ki jih misli os uresničiti in jih tudi bo uresničila. S tega stališča je poslanica programskega dokumenta, ki je nad vse pereč. Hkratu pa je nepreklicen odgovor na vsa anglosaška slepomišljenja in na slepomišljenja tistih, ki bi se radi vtihtopili v evropsko trdnjavo in bi radi podrl italijanske postojanke.

Ruske izgube v bojih pri Stalingradu

Berlin, 31. oktobra. s. V berlinskih vojaških krogih zatrjujejo, da so Rusi v poslednjih stalingrajskih bojih utrpeli zelo hude izgube. Zato so zdaj prisiljeni, da se branijo na močno omejenih odsekih, ki so pod stalnim ognjem nemškega težkega topništva. V nekaj dneh preteklega tedna so med ruševinami zavzetih tovarn našli okrog šest tisoč boljševoških trupel. Pod gorami razvalin in podrtih severnih mestnih predelov leži na tisoče in tisoče sovjetskih mrtičev. Hkrati pa berlinski vojaški krogi poudarjajo, da so bile nemške izgube v bojih, ki se že vlečejo več ko šest tednov v mestni notranjosti, izredno majhne navzlic lažnim trditvam nasprotnikove propagande.

Nemški tisk o pomenu Mussolinijeve poslanice Hitlerju

Berlin, 31. okt. s. Ves nemški tisk objavlja včeraj na prvih straneh brzajavni odgovor Duceja na Hitlerjevo poslanico in posebej poudarjajo zadržilo o »dogmatični zanesljivosti« zmage, kakor je dejal Duce. To bo zmaga, ki bo povračilo za vse žrtve, ki sta jih dala oba naroda, ko sta ramo ob ramo stopila v boj proti skupnemu nasprotniku, za skupne cilje in višjo pravico. Nekateri listi pa posebe omenjajo Ducejevo zadržilo, da je fašistični režim skušal s mirnimi sredstvi rešiti vsa bitvena vprašanja italijanskega naroda. Tudi narodnosocialistični režim je delal enako in se je izogibal sile, dokler mu tega nista preprečila nezaupanje in končno nasilni nastop bogataških sil. Tu je razlog — piše »National Zeitung« — zakaj sta se oba naroda povezala v nerazdružljivo enoto, ki je prestala vse preizkušnje, in se spustila v boj za osvoboditev. Ta boj se ne more končati drugače kakor z zmago orožja. Sleherini izmed nas je neomajno prepričan in sicer, kakor je dejal Duce, dogmatično prepričan o tem.

V nemškem zunanjem ministrstvu in v berlinskih političnih in diplomatskih krogih posvečajo poslanicama Duceja in Hitlerja posebno pozornost zato, ker nedvoumno potrjujejo nemško-italijansko skupnost. Le nekaj besed zadržuje, da se približe izvor in razvoj te skupnosti. Rodila se je, kakor je pravilno povedal Duce, na dan, ko so bogataške sile z uvedbo gospodarskih sankcij proti Italiji pokazale, da hočejo napredovanje italijanskega naroda ustaviti in da hočejo za vsako ceno preprečiti fašističnemu režimu, da bi na miren in tvoren način rešil vsa

Komboloja

Skrivnostna grška verižica za napeto premišljevanje

Pod tem pravljničnim imenom je znana v sončni Grčiji. Tu je njena čarobna moč prevzela skoraj vse moške.

Komboloja je verižica, preprosta verižica! Po vnanosti ji človek ne bi nikdar prisodil tolike moči. Ze v tem je njena posebnost, da se ne prilaga lepemu ženskem vratu kakor mična ogrlica zalih deklet po vsem svetu.

Komboloja je torej verižica z jagodami, ki nenehno drsijo skozi moške prste. Ti jih stalno otipljejo. Pri tem so možje zamaknjeni vase, kakor bi prisluškovali kakemu skrivnostnemu notranjemu glasu. Nekateri možje tedaj celo nekaj momljajo, kakor da bi bili pogreznjeni v tihe molitve.

Komboloja je podobna rožnemu vencu, ki ga nosi skoraj vsak Grk stalno pri sebi. Zato se tuje pripeti, da se mora nehoti začuditi »pobožnosti« grških možakarjev, ker menijo, da vsi možje na cesti, na cestni železnici in po klopih v drevo-redih kar naprej molijo rožni venci.

Kakšna je torej ta skrivnostna komboloja in v čem je njen pomen, da so Grki zanjo tako vneti?

Grški »rožni venec« — duhu v oporo

Komboloja je srebrnkasta nežna kovinska verižica, na kateri so nanizane drobne rjave lesene jagode ter ima razen v obroč spojenih členov še poseben privesek kakor pravi rožni venec. A na privesku ni nobenega križca. Imajo pa še drugačne, krajše, ki se dajo samo enkrat oviti okrog moške pesti; zato pa imajo debele, kakor jantar barvane jagode. Komboloja je nešteto vrst in barv, a nazadnje to začudenega tujca več ne moti, ker peč zlepa ne sreča Grka, ki mu ne bi te skrivnostne jagode polzele skozi prste.

Ker pa kombolojo vidimo v rokah velikih Grkov (če je nimajo v rokah pa gotovo v hlačnih žepih), mora biti v njej neki čar.

»Samo to sem hotel dognati,« piše časnikar

Leo Jankovski, ki je potoval po Grčiji, »zato sem si izposodil tako kombolojo.

Počasi sem jo vlekel skozi roke, jagodo za jagodo, otipal vsako posebej ter jih nehoti začel vrteti. Prav nič nisem občutil. Kmalu pa sem se zalotil, ko sem se docela utopil v svoje misli, da sem z desno verižico vrtel in vrtel po zraku, da je potihem brnela. Mar se me je že lotila čarobna moč kolomboje? Pozorno sem si jo ogledoval. Moji prsti so se že začeli kar sami od sebe igrati z jagodami, kakor da bi vse življenje nikdar ne imeli drugega opravka. Pri tem pa me je nenadoma prešinila vsa globoka resnica, odkrila se mi je vsa tajna skrivnost: zakaj so namreč možje tako zamišljeno gledali pred seboj, kadar so se igrali s kombolojo? Zakaj so nekateri celo sami pri sebi momljali? Seveda, samo v tem je mogla biti resnica: vsi ti možje so vendar imeli možgane polne misli, bavili so se s svojimi premisleki, ki so prihajali in odhajali kakor podobe na filmskem platnu; da bi jih pa zbral in bežeče možganske slike zgrabili in trdno obdržali, so se pač — igrali s kombolojo. Medtem ko prste zaposlijo, dajejo duhu moč, da se lahko temeljito bavi s svojimi mislimi, da se lažje pogreznemo v bistvo stvari.

Smešno kaj, pa vendar tako zelo človeško in nadvse resnično!

Mar so naše »komboloje« kaj boljše ali celo lepše?

Ali je kdo med nami, ki se ne bi pri napetem razmišljanju igral s svinčnikom, z žepnim nožem, z vžigalnikom, z verižico na uri, ali ne bi pozorno ogledoval nohte, brskal po njih ter jih glodal? Gotovo ste že videli, kako si je nekdo grebel med lasmi, si vlekel in ščegetal uhelj ali celo — s prstom vrtel po nosu, ko se je bavil s težkimi problemi. Za vse to pa ima Grk — kombolojo. Mar ni to pametno, kaj? S takim preprostim sredstvom si osvobodimo duha. Z njim lahko zbere svoje muhaste misli in se najlažje utopi v duhovni svet.

Pijanci v — živalskem svetu

Široko je Bakhusovo kraljestvo, njegovo gospostvo sega celo v brezumni svet

Človek bi po pravici lahko sodil, da najdemo pijače samo med ljudmi, ker morejo le ti biti pametni ali — nes pametni. Pa poznamo nešteto primerov, ko so se tudi spoštovani zastopniki živalskega sveta čisto »hote nasrkali opojnih pijač, ki so jim vzele še tisto malo »pametice«, s katero so se lahko pobahale pred pijanim človekom. In teh zastopnikov ni malo: v vseh živalskih vrstah jih najdemo, od slona pa do drobne mušice.

Neka skupina dijakov se je navadno sestajala v neki sloviti pivnici v Heidelbergu. Eden od njih je zmeraj pripeljal s seboj psico, ki ji je bilo ime »Vanda«. Ta »Vanda« vam je bila strastna pijanka, da nič bolj, saj je posekala v pivski kreposti celo svojega gospodarja. Brž ko je prišel v pivnico, je v neutrujenosti planila proti posodam, ki so stale pod sodi piva in v katere je nakapljala dobra mera mamilnega hladila, kadar so točaji polnili vrče. Ves večer se psica ni gnila s tega mesta.

Na otoku Zanzibaru pripravljajo domačini palmovo vino. Kadar sok vre, ga imajo v čebrih pred kočami. Tedaj se čisto dogaja, da sladka pijača privabi iz bližnjih pragozdov na stotine in tisoče opic, ki strastno planejo na opojnino in jo z vidno slastjo pocukajo. Dogaja se, da se je tako nesmrtno nalezejo, da ne najdejo več domov; če se jim pa le posreči, da srečno prikolovratijo nazaj v svoje temne gozdove ter se spravijo na drevesa, jim čisto mine čut za ravnovesje, da potem pogosto pocepa na zemljo.

Tudi pri nedolžnih konjih najdeš včasih čisto izredno nagnjenje do alkoholnih pijač. V nemški konjenici je bil vojak, ki je imel navado, da je svojemu konju sleherno jutro postregel s košč-

kom kruha, pomočenim v janeževcu. V konjskem sreču se je po teh dobrotah vnela globoka ljubezen do gospodarja. Ko so vojaka pozneje premestili k neki drugi edinici, se njegov konj celih štiri dni ni hotel dotakniti nobene krme. Začel je kar z gladovno stavko, tako hudo je bil užaljen, ker so mu gospodarja vzeli.

Zakleti sovražniki vzdržnosti opojnih pijač so tudi sloni. Ti imajo namreč posebno nagnjenje do riževga žganja, ne zaničujejo pa tudi drugih nadomestkov, samo da malo požgače po rilcu. V berlinskem živalskem vrtu je bil čuvaj, ki je slonu vsako jutro postregel s steklenico piva. Nekega dne pa je steklenko napolnil z vodo. A slona ni mogel ukaniti: žival se je zaradi sleparije tako razhudila, da je čuvaju z rilcem zadala besen udarec, da je mož takoj obležal in si komaj rešil življenje.

Na Bavarskem je planinska krčma, — paše agencija Centraleuropa — kjer so imeli udomačenega krokarja. Ptici je imel navado, da je letal od mize do mize in kljun slastno pomakal v vse vrče, ki jih je kje videl na mizi. Gostje so se z njim imenitno zabavali in mu radi postregli. Krokar pa je pil in pil ter se ga seveda tudi nalezl. Potem je začel skakati po mizah ter plesati sem pa tja, kakor bi se mu v glavi vrtelo. Veselje ga je vsak dan tako izdelalo, da so ga morali zvečer položiti v kletko, kjer je krokar svoje krokanje do poznega jutra pošeno prespal.

Koliko pa je še manjših živalic, ki jih mami pijača! Celu mušice mika vinski duh, da letajo okrog njega toliko časa, dokler ne pocepa vanj. Bakhovo kraljestvo je zares obširno!

Umetna pljuča za letalca

Brez njih bi »padel, kdor visoko leta«

Kazaleci na merilu za višino drsijo do znamenja, ki kaže 2000 metrov in lezejo počasi naprej na 3000. Vodnik v letalu zakliče tovarišem, naj pripravijo dihalne maske. Maske so že pred letom natančno pregledali, a predn se letalo vzpne do višine 4000 metrov, si jih letalci še enkrat ogledajo ter jih nadenejo na obraz. Še pogled na merilo za pritisk! Gre za to, da se letalci obvarujejo pred tako imenovano višinsko boleznijo, ko bo letalo nad 4000 m.

S spretno sestavljeno pripravo se ubraniš višinske bolezni

Višinska bolezen je zlo, ki se poraja iz pomankanja kisika. Vsakdo ve, da se zračni pritisk čedalje manjša, čimbolj se oddaljujemo od zemlje: zrak se torej »redči«. V njem ni več toliko kisika, da bi zadostoval potrebam človeškega telesa. Kadar pa ni dovolj kisika, se človeku zavest

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

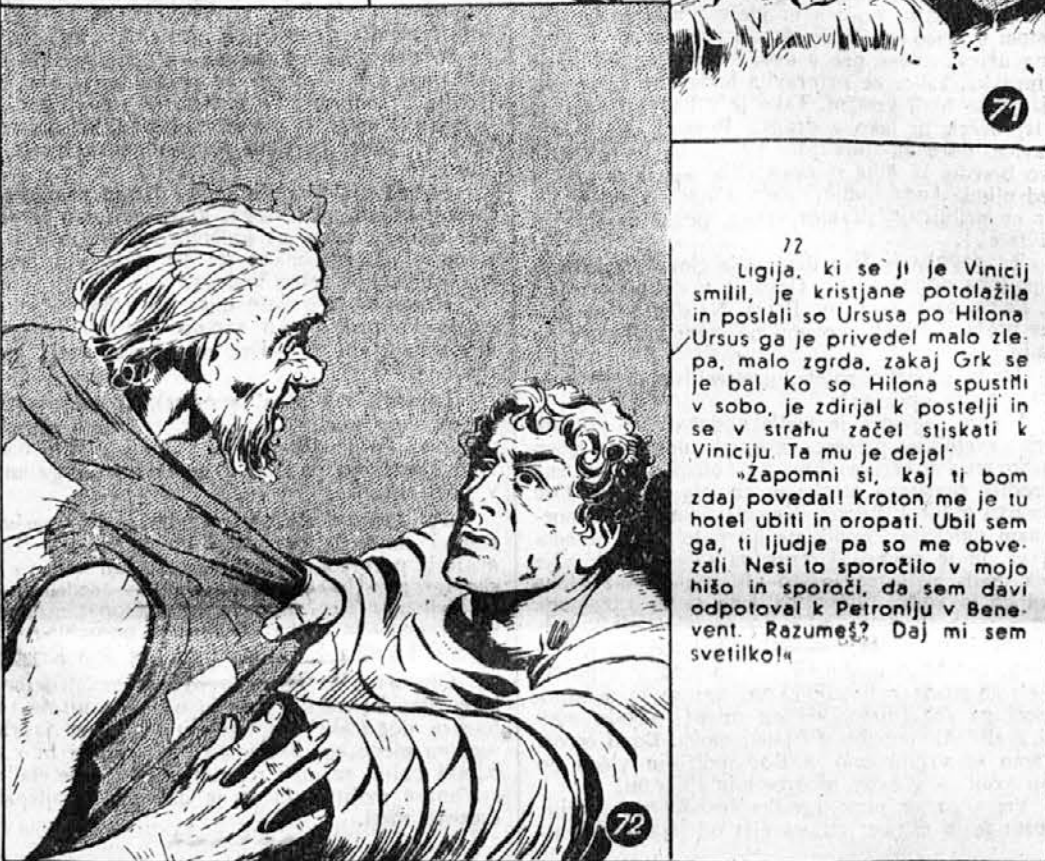

71. Zdaj so se začeli zbirati v sobi vsi kristjani, kar jih je bilo na tem kraju. Posvetovali so se med seboj, potem je stopil k postelji starec in dejal:

»Vinicij, hotel si nam stotni hudo in odvzeti Ligijo Bog ni tega dopustil. Nam Bog naroča ljubiti sovražnike. Zato smo te rešili in ti obvezali rane. Zdaj moramo zaradi tega pustiti hišo, kjer smo imeli zavetje. Prosimo te, ne preganjaj več nas in Ligije. Pošli po svoje služabnike, naj te odneso domov.«

Vinicij je prebledel, ko je videl, da se bo spet moral ločiti od Ligije. Zbral je vse moči, se vzpel na posteljo in pogovoril:

»Šljal sem vaš nauk in vaša dobra dela so me prepričala, da ste pošteni ljudje. Pustite me tu in ostanite. Nikomur se ne bo okrnil las. Nič ne bo zvedel, kaj se je zgodilo, samo privedite mi Grka Hilona.«

72. Ligija, ki se ji je Vinicij smilil, je kristjane potolažila in poslala so Ursusa po Hilona. Ursus ga je privlekel malo zlepa, malo zgrda, zakaj Grk se je bal. Ko so Hilona spustili v sobo, je zdirjal k postelji in se v strahu začel stiskati k Viniciju. Ta mu je dejal:

»Zapomni si, kaj ti bom zdaj povedal! Kroton me je tu hotel ubiti in oropati. Ubil sem ga, ti ljudje pa so me obvezali. Nesi to sporočilo v mojo hišo in sporoči, da sem davi odpotoval k Petroniju v Benevent. Razumeš? Daj mi sem svetilko!«

polagoma zamegli. Volja uplalne in letova se ga spanec. Pri letalcu pa bi to pomenilo, da bi popustil v pozornosti, ne bi več pazil na naprave, utrudil bi se pri telegrafiranju in polagoma izgubil sleherni sodbo in čut, kako je z njim samim. Poleg teh duševnih pojavov bi se prav kmalu prikazale tudi telesne tegobe, kakor močno srčno utripanje, kratko dihanje, zameglenost vida in končno celo nezavest.

Gre torej za prav nevarno in muhasto bolezen, ki bi povzročila nazadnje še »višinsko smrt«. — Če bi letalci ne imeli »umetnih pljuč«, višinske dihalne naprave.

Kakšna je ta dihalna naprava in kako deluje

Obsega že omenjeno dihalno masko, potem dihalce, neko avtomatično pripravo, ki deluje podobno kakor pljuča, nato še cevi in nazadnje — kar je seveda najvažnejše — steklenice za kisik. Steklenice so napolnjene s čistim kisikom pod pritiskom 150 atmosfer. Spretno sestavljena naprava, ki po notranji gradbi natanko posnema na-

ravno delovanje pljuč, skrbi za primerno izmenjavo in izravnavo v dihalni maski. V dihalcu je gumijasta vrečica, ki lahko zajame prav toliko zraka kakor pljuča. Ta se po »steklenicah napolni s čistim kisikom, v manjših višinah pa še z drugimi navadnimi zračnimi primesmi. Pri vsakem vdihu letalec sproži zaklopko v dihalcu do ustrezne mere. Pri naraščajoči višini se dovajanje kisika veča in v višinah nad 6000 m vdihava letalec le še čist kisik, brez drugih naravnih zračnih primesi. Steklenica za kisik je debela komaj za dve pesti, kljub temu pa je v njej kisika dovolj za 10000 vdihljajev. To ni mnogo, bi kdo utegnil misliti. Če pa računamo in dovedemo, da napravi človek na minuto povprečno 15 vdihov, tedaj taka steklenica še zmeraj zadostuje za 60 do 100 minut. To je pa za letalo gotovo precej in pri običajnih letih več ko preveč.

Dihalno napravo najdeš v vsakem modernem letalu. Lovci, bombniki in ogledniki jo rabijo dan za dnem pri poletih v znatnih višinah.

»SLOV. DOM« v vsako hišo!

V deželi cvetočih češeni

Najvljudnejši narod

Tokio.

Evropejci, ki pridejo na Japonsko se takole spreminjajo: najprej so navdušeni za Japonce, potem so do njih nezaupljivi in končno jim je vseeno. Jaz stojim še na stališču prvega in se upiram pouku starejših naseljencev.

»Kako vljudni so vsi ti ljudje,« sem se navduševal proti nekemu Nemcu, ki živi na Japonskem že deset let, »danes sem izstopil eno postajo preje iz voza čestne železnice. Sprevodnik je tekkel po cesti za menoj in ne peljal nazaj v voz; voz je dal celo ustaviti zaradi tega«

»Ker se je bal, da ga boste naznanili,« je mrmral izkušenejši.

»Ne recite tega; vsak Japonec s katerim sem prišel v stik, je bil ljubeznjiv z menoj. In kako fletni so ljudje sami med seboj. Povsod: v trgovini, cestni železnici, v parku. V najhujšem drenu ne slišite glasne besede. Celu otroci v svojih čistih svetlih kimonih, štiriletni, petletni otroci se priklanjajo drug drugemu. Včrta sem obkedoval po japonsko. Desno od mene je sedela majhna gejša in nudila moji cigari pepelnik in vžigalice. Druga gejša z leve strani pa mi je servirala obed tako, kakor mi ga ni serviral še noben natak. Pečeno ribo, kuhano ribo, školjke, riž in čaj sem imel pri roki ravno takrat, ko sem jih rabil. V Nemčiji...«

»Ah prenehajte,« me je nejevoljno prekinil stari, »v Nemčiji odkrito in pošteno poveste kar mislite. Japonska vljudnost pa je prazna oblika in nič drugega. V bistvu vas Japonec ne mara, ker sovraži tujce. Ko boste delj časa tukaj, boste drugače govorili.«

Laško, da se bo to zgodilo. Zaenkrat pa si pravim:

»Japonska vljudnost, pa naj bo pristna ali samo maska, vpliva vsekakor prijetneje kakor pa evropska surovost.«

Prijetno je če v trgovini dobiš najprej lep nasmešek in potem slabo blago; lepo je gledati kako se dva Japonca pozdravljata z globokimi pokloni, z rokami plosko položenimi na koleno in vodoravno priklonjenim gornjim telesom. Rad imam uslužen nasmešek, s katerim govori japonska dama; občudujem smejočo zadržanost, ki krasiti tako kulija kakor grofa. Prijetna je maska, toda — roko na srce — ali je vljudnost vedno pristna? Naša politika brezizjemno čista in naša trgovina vedno solidna? Res je sicer, da so se dogodile na Japonskem stvari, ki jih mi zapadnjaki ne moremo razumeti.

Toda po drugi strani: ali ni zgodovina in sedanost Japonske polna požrtvovanja družinske ljubezni.

Resnično, boljše je pustiti primerjavo med narodi, ki se med seboj ne morejo primerjati. Boljše je veseliti se japonske vljudnosti, četudi proti nam tujem ni »pošteno mišljenje. Policija ne »kontrolira« — prav. Toda ali ni bilo isto v Indiji?

Kaj je prav za prav »pošteno« in kaj »laže«. Mnogi ne beli narodi nimajo za to ne besede in ne pojma. Kar je nam »laže« je Polinezijsku zaslužna zvitost. Japoncu pa vljudnost. Toda kljub temu komaj kak Polinezijske kraje in tudi na Japonskem je nižje število prestopkov in zločinov zaradi lastnine, kakor v kateri koli »beli« deželi. Privadil sem se pustiti služabniku svojo prtljago brez skrbi in svojo listnino puščam, ne da bi se menil zanjo. Temu se bom odvadil šele, ko bom v Evropi prvič okraden.

V japonski vljudnosti je prav gotovo nekaj resničnega bistva (in naj bo še tako majhno). Narod brez vljudnosti po sreču ne bi mogel ustvariti tako vljudnega jezika. Dobri dve tretjini japonsčine zavzemajo uslužnostni izrazi. V splošnem je vsak stavek tem vljud-

nejši, čim daljši je in vsaka oblika glagola ima dostavke, ki ga napravijo še vljudnejša. Tudi izbira besed ni nič manj rafinirana.

Če govori Japonec recimo o svoji ženi, tedaj uporablja zanjo besedo, ki pomeni »neumna ženska«, kajti njegova vljudnost zahteva, da ponižuje sebe in svojo družino. Žena kakega drugega pa je temu nasprotno vedno »spoštovana visoka dama«. Celu psa kakega drugega se ne sme imenovati drugače, kakor »spoštovan«. Nič manj »spoštovan« ni čaj ali žganje iz žganega riža. (Japonska služabnica nekega prijatelja ne kliče njegovega psa nikdar drugače, kakor »O Mucki San«.) »Spoštovani gospod Muki«: z vsem zasmehovanjem je ni bilo mogoče tega odvaditi. Zagonetnejše pa se mi zdi, čemu imenujejo toplo vodo spoštovano, medtem ko mrzla voda nima takega naslova.

Sicer pa mislim, da bi se mi od Japoncev lahko naučili klicati ne »natak«, ampak »gospod natak« in ne »nosač«, ampak »gospod nosač«. Japonec, kateremu kak novinec ne reče »San« (gospod) vas s svojim pogledom osramoti. Kakor sploh razume Japonec nevljudne tujce na najvljudnejši način privesti k pameti. V Kamakuri se je pri policijskem predstojniku pritožil neki ameriški izletnik, da ga moti petje žensk, ki molijo pri njegovem nočnem poitku. Uradnik mu je pismeno odgovoril:

»Prosim spoštovanega gospoda, najponižneje pomisli, da je trenutno na Japonskem.«

Če pristavi Japonec svojo vljudnost v nemščino ali angleščino učinkuje smešno. Toda to ni njegova krivda, ampak krivda manj vljudnega jezika. Kjer mi odgovorimo na kratko »da«, drži Japonec cel govor, v katerem pove kako zelo vesel je, da je spoštovani drug istega mišljenja.

»Kje je ta in ta gospod?« se vprašamo v evropski družbi. In Japonska postrežnica zašepče skozi sobo:

»Spoštovani gospod ta in ta sedi na spoštovanem stranišču!«